

■ **Mennyi megtakarítást kell a József Attila Tudományegyetemen elérni? Vagy inkább úgy kérdezem: mennyivel csökkentik jövőre a JATE költségvetését?** – kérdeztem dr. Mézáros Rezső rektortól.

– Összesen 79 millió 510 ezer forinttal. A minisztériumi számítások alapján ez azt jelenti, hogy „a számított oktatói létszámot mintegy 81 fővel, a számított nem oktatói létszámot mintegy 6 fővel” kell csökkentenünk 1995. augusztus 31-ig.

■ **Mi az, hogy „számított” és mi az, hogy „mintegy”?**

– Mi is ezt kérdeztük. Az európai átlaghoz számított oktatói arányokkal dolgoznak a minisztériumok, a pénzügy és az oktatási. Szerintük van ilyen, hogy európai átlag, s szerintük ez azt jelenti, hogy egy oktató 12 hallgatót oktat. Mi tudjuk, hogy egy statisztikai átlag az önmagában értelmetlenség, mechanikus alkalmazásával dolgozni teljes abszurditás. Ismerek olyan nyugati egyetemet, ahol 6 hallgató jut egy oktatóra és olyat is, ahol 16 – és még ezerféle számot mondhatnak. Karoktól, szakoktól, oktatási specialitásoktól, egyetemi minőségtől – millió dologtól függ az oktatói-hallgatói arány! Nem lehet nemzetközi átlagról beszélni, mert az nem jelent semmit! De mivel itt ez a levél, nekünk is számolnunk kell. Kiszámítottuk, hogy ekkora összeg megtakarítása nem más jelent, mint 81 magasan kvalifikált, magas beosztásban dolgozó oktatóknak elbocsátását. Ez nem más, mint diktátum az évi 650 ezer forint körüli jövedelmek „megspórolásá-

A szegedi felsőoktatási intézmények létszámleépítéséről a tegnapi a Délmagyarországon – a Népszava nyomán – közölt adatok nem helytállóak: a szombati Népszava táblázata ugyanis a minisztériumi előkészítő számítások egyik (korábbi) szakaszából vett adatokat tartalmazza. A múlt hét végén viszont megkapták a felsőoktatási intézmények vezetői az MKM körlevelét, amely az 1996. évi költségvetési megtakarítás összegét tartalmazza, valamint azt a két számot, amennyivel – a minisztériumi normatív számítási modell alapján – az oktatói és a nem oktatói létszámot csökkenteni kell a megtakarítás eléréséhez. Az intézmények vezetői közül a tudományegyetem rektora és a tanárképző főiskola főigazgatója vállalta a körlevél összes adatának nyilvánosságra hozatalát, a SZOTE csak részben; az élelmiszeripari főiskola a Kertészeti Egyetem karaként működik, nincsenek külön adatai.

■ Fűnyíróelv a létszámleépítésben Lefejezik az egyetemeket?

ról!” Ekkora fizetéseket kizárólag az 50 év körüli legkiválóbbak, a docensi, egyetemi tanári, tanszékvezetői beosztásban dolgozó oktatóink kapnak.

■ **Vagy őket küldik el, vagy a kisebb fizetésű fiatalabbakat – de akkor a 81-nél sokkal többet? Szabadon választhatnak?**

– Ilyesmit jelent a „mintegy”, meg azt, hogy a pénzügyi diktátoroknak ez mindegy. Ránk bízzák. Úgy tetszik, teljességgel közömbös számukra, hogy mindkét eset katasztrófát jelent. A legnagyobb csapást az Európához való érdemi csatlakozásunkra, Magyarországon jövőre. Ha mindez megtörténik, a mai fiatalok, az egyetemisták ala-

A vizsga után a diákok már vidámak. És a vizsgáztatók? (Fotó: Nagy László)

csony színvonalú, a kaosz jeleit mutató intézményekben fognak a mainál sokkal értékesebb, vagyis Európában

nem jegyzett diplomákat szereztetni. Szeretném tudni, ha az emberi tőke, a szellemi fölkészültség sem lehet itt érték – ha

tetszik: árucikk – akkor micsoda? Hiszen másunk sincs! Továbbá szeretném tudni, ha a „fűnyíróelv” működik, vagyis a legjobb erők elbocsátásával lefejezik az egyetemeket, akkor hogyan térül meg valamennyiünk eddigi befektetése? Azt miért nem tekintik, hogy mibe kerültek a legmagasabbban kvalifikált szakemberek? Akik az állampolgárok befektetett adóforintjait most kamatoztatnák? Miért nem számolják ki azt is, mennyi pénz dobunk ki így az ablakon?

■ **Mit fognak tenni?**

– Összeül a rektori konferencia, meg kell próbálnunk a katasztrófaelhárítást. A JATE-nél sokkal rosszabb helyzetben vannak más, nagy egyetemek, mint az ELTE, vagy a Budapesti Műszaki Egyetem – ami egyáltalán nem vigasztal bennünket.

A Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán 1996 végéig 41 millió 668 ezer forintot kell „megtakarítani”; a minisztériumi adatok szerint ezt úgy lehet elérni, ha 53 oktatót el-

bocsátanak. A nem oktatói státusban lévő dolgozók közül senkit sem kell elbocsátani. Dr. Varga István főigazgató elmondta, hogy tegnap megalakult az ún. létszámleépítési bizottság, amely az intézmény állami és érdekképviseleti vezetőiből áll és elveket dolgoz ki a létszámleépítéshez. A kérdésre, hogy működőképes lesz-e a főiskola az 53 oktató elbocsátása után, a főigazgató ezt válaszolta: Lehet, de minőségről ne beszéljünk...

Az orvostudományi egyetem klinikai rektorhelyettese, dr. Dobozy Attila elmondta, hogy 142 millió bértömeg-eltvonással kell számolni a SZOTE-n. A létszámleépítés minisztérium által javasolt adatait nem közölte, csak azt tette világossá, hogy a betegellátásban dolgozókat kevésbé érintik a tervezett intézkedések. Nővéreket biztosan nem bocsátanak el; oktatókat, illetve az oktatással összefüggő tevékenységeket végző dolgozókat viszont igen – valamennyi részleg alapos vizsgálata, a munka és a létszám felmérése után és alapján.

A Délmagyarországon információi szerint a fenti számok az idén végrehajtandó elbocsátásokat mutatják, s ez nagyjából a fele a tervezett, s a minisztériumok szerinti „európai norma” alapján kiszámolt felsőoktatási létszámok. A mostani elbocsátásokkal, összesen 6 ezer 228 fő (2 ezer 316 oktató és 3 ezer 912 nem oktató) létszámleépítésével összességében 4,1 milliárd forintot „nyer” a költségvetés.

Sulyok Erzsébet

Terjeszkedik a bauMax

Közép-európai terjeszkedés mellett döntött az osztrák bauMax cég. Ez azt jelenti, hogy jelenleg öt helyen – Székesfehérváron, Pécsen, Szegeden, továbbá Budapesten a XVII. és XVIII. kerületben – épít hazánkban új áruházakat. Várhatóan ezeket még az idén átadják, és jövőre újabbakat nyitnak a

terv szerint Budapest XI. kerületében, Szombathelyen és Debrecenben. A cél az, hogy minden nagyobb magyar városban legyen bauMax-áruház. Terveik szerint jó minőségű hazai termékek is egyre nagyobb mennyiségben kerülnek az üzletek kínálatába.

■ **Vámosok a végeken**

Kigyulladt autó – kirúgott pénzügyőr

Az elmúlt héten a Csongrád és Békés megyei vámosoknak 83 felderítésük volt, ennek több mint fele vámszabálysértés. Az úgynevezett elkövetési értékek ezekben az esetekben általában 5-10 ezer forint körüli összegben voltak meghatározhatók. Ami az elmúlt hét statisztikájához tartozik még: egymillió forintnyi lefoglalt áruval pakolták meg a raktárakat. Főleg ruhaneműkkel, műszaki cikkekkel, sportcipőkkel, de akadt egy régi slágerportéka is: kvarcóra. A nyár közeledtét jelzi, hogy egy jugoszláv „turista” táskájából 98 darab női fürdőruha került elő.

A pénzügyőrök ügyködésének köszönhetően a viszonteladók 400 katonon cigarettával, 240 liter tiszta szesszel, 136 liter török Yeni Raki pálinkával lettek szegényebbek.

Az üzemanyag csempészete veszélyes játék. Ezt ékesen bizonyítja az az eset, amely vasárnap a battonyai ideiglenes

átkelőhelyen történt. Kigyulladt egy román állampolgár autója, mégpedig amiatt, mert a motortérben tárolt 10 literes műanyag kannából a csöpögő csempészett benzin a forró motorblokkra ráfolyt. Szerencse, hogy poroltóval gyorsan elfojtották a tüzet, így személyi sérülés nem történt.

Nem árt tudniuk a vállalkozóknak, hogy devizahatósági engedély nélkül szabálytalan a külföldinek nyújtott szolgáltatásért valutát kérniük, elfogadniuk. Békéscsabaik ezek ebbe a csapdába: fejenként 400-400 német márkájuk bánja a dolgot, és még erre jön a büntetés.

A vám- és pénzügyőrség tájékoztatójában reagált az elmúlt hét végén megjelent egyik írásunkra, amely egy olajügy felgöngyölítéséről szólt. A cikkben szerepelt Gy. L. pénzügyőr neve, akit vesztegetéssel gyanúsít a rendőrség. A tájékoztatóból kiderül, hogy a pénzügyőrség megyei nyomozóhivatala tett először lépéseket az ügy felderítésére, majd feljelentést Gy. L. ellen, akit – a vizsgálat eredményeként – fegyelmivel elbocsátottak a testületből.

V. F. S.

■ A közelgő könyvhét alkalomból a Sík Sándor könyvesboltban Hász Erzsébet „A bűnprobléma genezise a világirodalomban” című könyvét mutatták be. A szerzővel Benyik György teológiai professzor beszélgetett.

Hász Erzsébet, könyvében, a bűnprobléma lényegét arra a kérdésre vezeti vissza, hogy meg tudjuk-e ítélni, mi a bűn, és mihez viszonyítva? Ahol kétségeink vannak, ott a probléma. Gondolkodására jellemző módon az előzőket újabb kérdéssel tetézi: „Egyáltalán hogyan lehetséges, hogy a bűn – probléma?” A válasz kikutatására Hász Erzsébet a művészi megjelentést választja. Azt mondja, hogy a mitológia, a teológia, a filozófia, vagy a jogtudomány és a pszichológia a bűnfogalmat annak végső és tökéletes megoldási igényével ragadja rendszerébe. A bűn kérdését mindégylek elintézni akarja – és nem látni. Ugyanakkor a művészetek – véli Hász Erzsébet – egyén és közösség konfliktusát ábrázolva, e konfliktus által a mű befogadójában egy problémát fogalmaznak meg; mégpedig azt, hogy az ember bűnösségének megítélésével kapcsolatos konfliktusok az itélő hatalom érvényességének problémáiból fakadnak. A szerző jó érzékkel tapint rá, hogy a bűnproblémát illetően igen mélyre hatoló következtetések vonhatók le az irodalom nagy műveit elemezve.

Szerinte a kultúrhistoriában előrehaladva a bűnprobléma mélyül, súlyosodik – és a megoldhatatlanság felé tart. Az Iliászból még nincs ott: az a hierarchia még világos; Antigoné azonban (Szophoklész drámájában), amikor eltemeti fivérért, már vét a hatalom ellen, bár az ő bűne Hádész isteni törvényét követi és

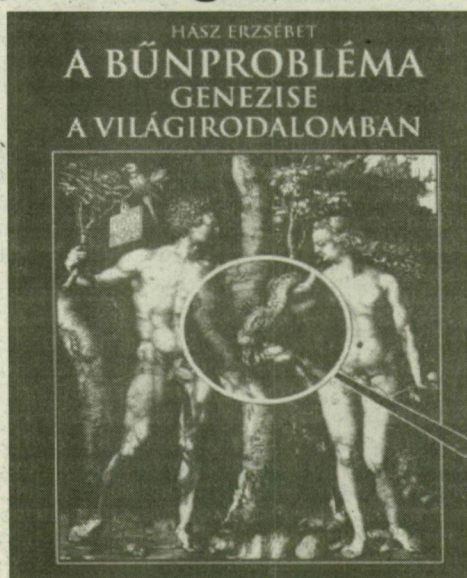
■ **Bűnprobléma a világirodalomban**

A népfelség bűne láthatatlan

a hatalom ugyancsak isteni legitimitását sérti meg; öngyilkosságával megoldódik a konfliktus: a hatalom érdeke érvényesül. A szerző egyik alaphipotézise szerint a bűn a rendhez kapcsolódik mindaddig, amíg a társadalom rendjének mint hierarchiának isteni legitimitációja érvényes.

A középkor végén Dante Isteni színjátékában pokol-tisztító tűz-mennyország beosztással rendkívül pontos bűn-erény koordináta rendszert épített fel, amely első látásra úgy tűnik, kora társadalmának bűnproblémáját megoldotta. Ezzel szemben Hász Erzsébet úgy vélekedik, hogy Dante éppenséggel azért alkotta meg ilyen aprólékosan e beosztást, mert korának bűn-kérdésköre igen problematikus volt; Dante rendjének utólagos hatása volt ugyan, de nem uralkodott a társadalomban.

Dante még az isteni legitimitációra alapozza bűn-erény szétválasztását, számára a hit és az erkölcs szab minőségi kvalifikációkat. Hász Erzsébet különösen kiemeli azt a momentumot, amikor a francia forradalom az isteni legitimitációt a közakarát legitimitációjára

cseréli; s úgy gondolja, hogy ekkor a bűnprobléma szemlélése alapvetően megváltozik. A polgári társadalomban sosem tudjuk, mondja, hogy mi az igazság; „minden döntést meg lehet hozni a többségi elv alapján, csak azt az egy kérdést nem lehet szavazásra feltenni, hogy vajon a szavazás eredménye azonos-e az igazsággal”. Hász Erzsébet azt mondja: a modern polgári demokráciában a működés önelv; az a jó, ami működik, és az működik, ami jó; a minőség nézőpontjai elvesznek. Innen egy lépés és igen hangsúlyos szentenciát állapít meg, azt, hogy amikor a hit elvét a népfelség elve váltotta fel, az eredmény egyszerűen a bűnprobléma szemlélése megváltozott. A bűnprobléma szemlélése alapvetően megváltozik. A polgári társadalomban sosem tudjuk, mondja, hogy mi az igazság; „minden döntést meg lehet hozni a többségi elv alapján, csak azt az egy kérdést nem lehet szavazásra feltenni, hogy vajon a szavazás eredménye azonos-e az igazsággal”. Hász Erzsébet azt mondja: a modern polgári demokráciában a működés önelv; az a jó, ami működik, és az működik, ami jó; a minőség nézőpontjai elvesznek. Innen egy lépés és igen hangsúlyos szentenciát állapít meg, azt, hogy amikor a hit elvét a népfelség elve váltotta fel, az eredmény egyszerűen a bűnprobléma szemlélése megváltozott.

gét, bűnelv a szavak alatti tartományba kezd süllyedni, bűnelv nélkül pedig kezd talaját veszteni az individuum”. Ez a vélekedés átvezeti a pszichológia bírálatába is. Úgy gondolja, a Freud módszereivel elindított pszichológiai terápia hajlamos arra, hogy az emberi bűntudatot mint valami ősi, homályos, nem konkrét bűn miatt érzett szorongást igyekezzék mindeztől eltávolítani, holott a bűntudat az emberi lelkiismereti munka természetes eleme is. („Az isteni legitimitáció ellen a pszichológia is megteszi a magáét”). A két nézőpont közötti különbséget Hász Erzsébet a szembeszegetett látható fegyver és a megfoghatatlan mérgező gáz elleni harc közötti különbséggel szemlélteti, következtetése pedig az, hogy csak mert a szorongás korjelensége, nem kell vele együtt elűntetni a bűntudatot. (A szerző – bölcsészti és teológiai diplomájával – éveken elzött éjszakák nővéri állást vállalt egy budapesti kórházban, amely öngyilkosságukat túlélt betegeket kezelte. Az éjszakai beszélgetésekből származó megfigyelései alapján irodalomterápiai szöveggyűjteményt állított össze azokból a művekből, amelyeket gyógyításban felhasználhat; e szöveggyűjtemények is hamarosan megjelennek.)

A könyv találó meglátásokkal teli anyag; irodalmi elemzéseinek nézőpontjai újszerűek. Érdemes – és lehet is – belemélyedni.

Panek Sándor